

Emlékeink: "Megbélyegzettek!" avagy a Vörös Terror Áldozatai!

a HUNSOR online dokumentuma
írta Raffai Zoltán
a HUNSOR szerkesztője

1994 tavaszáig a balkáni szörnyűségek elől menekülve 33 hónapot a Svéd táborba éltünk családommal a bizonytalanságban. E hosszú idő alatt sok levelet váltottam szüleimmel és ezért próbálom most magamon is, és gyermekeimen keresztül, majd végül édesapám egyes levelei által is bemutatni a magyarok életét Vajdaságban. Talán egy átfogó betekintést szeretnék adni, magam és elődeim több generációjának megalázásán keresztül, az általános délvidéki és nem utolsósorban az összes a Trinanon által elszakított Magyar területek magyarjainak hasonló, módon való meghurcoltatásában. Sajnos tudjuk, hogy amit itt leírok ettől voltak szörnyűbb dolgok is vidékünkön, amit mások irtak vagy írnak meg.

1991 nyarán már Adán is hallani lehetett a távoli ágyúörgéseket, főleg csendes esténként Borovo Selo felől. Ekkor már sem én, sem az emberek egyáltalán nem úgy viselkedtek egymással szemben mint azelőtt. Mindenütt ott volt a levegőben a szorongás a félelem, a bizonytalanság egymás iránt. Hova vezet ez? Mindenki érezte hogy a balkáni ördögöt újra felhívta közénk valaki. Újra egy olyan valaki, akinek nem volt elég az eddigi Trianon átkai által kapott igazságtalan önkényuralom, ami által korlátlanul gyilkolhatták, gázolhatták, alázhatták, üldözhatték, ártatlan magyar nemzetünket. A hóhérnak még több áldozatra volt szüksége.

Ahogy múlt a nyár, úgy emelkedett bennünk a szorongó feszültség is. Ami már nem is olyan távolinak tűnő kegyetlen hódítások zaja mint közelebb került az emberi tudatokba.

Megkezdtek Délvidékünkön a kényszer sorozásokat túlnyomórészt magyarjaink közt. Ekkor már tudtam hogy ebben a piszkos hódító háborúban nem fogok részt venni. Először az otthoni bújdosásra gondoltam, de ezt a lehetőséget is átvágták egy olyan rendelettel ami a Magyar Szó hasábjain megjelet, hogy amennyiben a keresett személyt nem találják, akkor a hozzátartozóját (feleséget) is felelőségre vonhatják. Ekkor maradt az utolsó kocka hogy az egész családomat elviszem innen. Elviszem őket magammal, de akkor sem szennyezem be kezemet ártatlan emberek vérével akik hazájukat védik a betolakodóktól. De hova meneküljön az ember ilyenkor? Mikor? Meddig lehet a határt elhagyni? Nem akartam belátni hogy mennem kell! Minden reggel úgy mentem munkára hogy ennek az örületnek majd csak vége lessz. Este meg rettegve feküdtünk az ágyba, mert jöhetnek értünk.

1991 október 2-án estefelé hazaértem munkáról, a feleségem épp egy nagy márnát készített másnapra, (mintha csak tegnap történt volna) a gyerekek, a másnapi leckén dolgoztak mindketten amikor motorzúgásra mentem ki a házam elé. Apám jött. friss süteményt hozott nekünk Adáról egyenesen anyám sütőjéből, (mi falun laktunk) és bejött beszélgetni.

Furcsa módon azonnal azzal kezdte mit gondolok tenni ha „be kell mennem”? Azonnal gondolkodás nélkül feleltem hogy külföldre menni, és semmi esetre sem a háborúba. Kérdezte van e pénzem, mondtam igen, gondolom ha Magyarba mennék talán 3 hónapra . Akkor azt mondta, ha ezt válsztottad akkor minnél előbb menjetek mert már a te „számjaid” közel vannak a rádióban. (mindenkinek volt egy beosztási számja a katonai szolgálatra és ha hallotta a rádióban akkor jelentkezni kellett, ha nem ment el a személy, akkor kerítették, vadásztak rájuk) -De még nem is ott a baj, folytatta apám, henem hogy Paroski a határt is le akarja zártni. Itt csend lett..

Apám azt mondta ő is bir adni pénzt csak menjünk minnél messzebre innen mert ez ami itt van megint nem a mi háborunk. -Ne kelljen neked is mindazokon átmenni amin apádnak és nagyapádnak kellett menni át, csak azért mert itt maradtak és dolgozni, és termelni akartak annak az országnak amit gonoszok osztottak gonoszoknak. Édesapám elment.

A nagy halat kidobtuk a kutyának a gyerekeket elkezdtek készíteni. Azt mondtuk nekik, hogy reggel megyünk egy kis időre Svédországba vendégségbe. Elkezdtek pakolni a legszükségesebb ruhaneműket a bôröndökbe, feleségem pityeregve szedte össze a fényképeket. Nagy volt a sürgés mozgás. Szegény gyerekek nem is tudták felfogni mi történik. Az idősebb hetedikes, a fiatalabb ötödikes volt. -Mit mondunk majd a tanárnőnek ha visszajövünk miért nem mentünk iskolába? -Még ezt is anyu tedd a bôröndbe mert jó lesz játszani ott ahova megyünk. -Most miért sírsz anyu? -Te nem örülsz hogy meglátogatod anyukádat Svédbe? —Apu neked mit szólnak a munkán ha holnap nem mész dolgozni? -Miért szögezitek le a rolókat az ablakokonn belülről? -Nem vihetném a papagájom is? És jöttek a kérdések özöne. Még hajnalban is: -Anyú, én nem bírok aludni! - Anyu én sem! Mi sem birtuk lehumni a szemünket. Reggel 5 óra 30 kor ott volt sógorom autóval aki átvitt a Horgos Röske határon és letett bennünket a szegedi vasútállomáson azzal megfordult és visszament az akkori Jugoszláviába.

Mink már csak 1998 júliusában léphettük át újra ugyan ezt a határt és csak akkor láthattuk újra Adát. Nem kellett már gyermekeimnek sem beszámolni a tanárnőnek miért maradtak ki egy kicsit az iskolából. Nem találták a barátnőket, számukra minden idegen volt. Nem értették hova is jöttek.

A leányaim életéből is, valami fájó lett el véve, tölem is, apámtól is, nagyapámtól is. Az anyaországtól elcsatolt részeken mindig minden magyar nemzedék életébtől elvesznek valamit . Sajnos van, és voltak olyan esetek, akiktől még az életet is! De beszéljenek az előzmények hogyan is volt régebben is?

Édesapám írja:

Nagyapám; 1867 ben született ez az év a magyar történelemben a „Kiegyezés” éve ez azt jelenti hogy az 1848-as szabadságharcban résztvettek és csatát veszve külföldre emigráltak mind haza térhettek. Visszakapták birtokaikat és vagyonukat. Ettől kezdve kezdődött az Osztrák-Magyar Monarhia békés és boldog évei.

Nagyanyám, aki csak 30 évet élt, de mégis hat család maradt utánna. Apám 3-ik gyermek volt aki tiz éves volt mikor meghalt az édesanyja. Pontossan nem tudom már hány láncc föld volt nagyapámnak de azt hiszem 200 láncc körül lehetett, és ahogy érték el a nagykorúságot mindjárt kapták a gyerekek az anyai részt, ami 12 láncc földet jelentett gyerekenként, amit azután az apai részből még 10 lánccal toldott meg nagyapám, így huszonkét lánccal kezdtek az életet.

A huszas évek végén, apám és két öccse megvettek ötven láncc földet itt bent „Csanalásban” több évi törlesztésre, de akkor jött az a nagy gazdasági krízis, ami nem csak Európát hanem Amerikát is megrázkódtatta. Nagyon sokan tönkre mentek, a nagy vállalkozók máról holnapra tűntek el.

Apáméknak úgy-ahogy sikerült az 50 lánccból huszonkettőt (22) megmenteni. Így alakult ki a huszonkilenc láncc földtulajdon, ami 40 holdat tesz ki. Így érkezik el 1941 amikor apám százhusz láncc földet tart bérbe tanyával együtt, ez a tulajdonos az unoka bátyja volt apámnak aki családtalan volt és Magyarországra kötözött. Olyan megegyezés volt köztük, hogy apám lassan megfogja veszegetni a földet is meg a tanyát is. Akkor már mink is sokat dolgoztunk mind a kamaszok.

Igen ám, a terv csak terv maradt, mert 1944-ben jött a „vörös uralom” és akkor kezdődött a kálváriánk.

1944 otober 8.-án jöttek be az oroszok, és novemberben minden községben kidobolták, (akkor még így tették közhírré amit a hatalom akart) hogy tizenhétől ötven éveseiig, mindenki jelentkezzen katonának. Én éppen akkor töltöttem be a tizehetedik életévemet. Mind a három katonakötelesek lettünk.

No de hogyan hogyan lettem katona arról majd máskor írok

Elég az hozzá még mi katonáskodtunk, addig idehaza megkezdték a legsötétebb „stalinista” módszerekkel a kötelező beszolgáltatást. 1947-től még csak benem börtönözték a

földbirtokosokat. Ez nagyjából abból állt hogy a cséplőgéptől minden szem búzát elvittek sem kenyérnek valót, sem vetőmagot nem hagytak. Utánna kezdték meghurcolni a gazdákat, „elszámolni” ami leszámolás volt. Negyven Ötven mázsa búzát követeltek (mint mondták, „amit elástál a háború előtt”) „Kulákoknak”, „szegény ember nyúzóknak”, „hazaárolaknak”, „szabotöröknek”, nevezték őket/minket. Persze mindég éjjel éjfélkor mentek értük, fegyverrel rendőrkisérettel, és vagy Adára vagy Törökfaluba hajtották őket. Rendszeres volt a falhoz állítás, vagy féllábra állva gondolkozni, hogy hova ásták el a búzát, de nem ritka eset volt a bajúsz szaggatás sem, Nagyon sokszor egy pincébe harminc negyven parasztot „pihentettek” vagy ahogy ők mondták aludjatok jól.

Úgy hogy apám közben pénzért vette a búzát, hogy együnk, vessünk, és beszolgálja amit követeltek. Ezt úgy tudta megtenni ha eladott valamit, ez jószág lehetett, az még valamenyi volt. Eladták a disznókat, az ökröket, teheneiket. Persze nagyon nehéz volt búzát venni mert nem volt.

Senki nem akart eladni, és ez így ment 1949-ig. Mikor már sem jószág se pénz nem volt akkor elitelték apámat 3 évre és teljes vagyon elkobzásra .

Na de többit majd máskor ha lessz kedvem.

Apámat a zentai járásbíróóság ítélte el mint Népellenes, Szabotör, és Kirótt kötelezők megtagadása miatt 1949 októberében. Rendőrök vitték be Zentára, zárt bírósági tárgyalás, elítélés és elhurcolás lett a vége. Persze mink nem tudtunk róla semmit.

Kerestük Adán, de itt azt mondták, hogy itt nincs. Nézzük meg Zentán.

Árpád-bátyád át ment Zentára de már harmadnap.

Mikor a Bíróságon tudakolódzott, azt mondták már elvannak ítélve de hogy hová vitték őket azt nem mondhatják meg. Majd jóval később tudtuk meg mikor levelet kaptunk tőle, hogy Pozsarevácon van. Persze ott sem engedték tétlenkedni őket. Kényszermunkára fogták őket. Volt a kostolaci szénbányába is, majd répa szedés, és építkezésen is. Mig le nem betegedett, mivel már akkor 54-55 éves ember volt, de idehaza már kétszer volt operálva és nem bírta a nehéz munkát. De hát ott erre nem voltak tekintettel. Akkora volt a kegyetlenség hogy ha valaki ott halt meg a börtönbe azt haza sem lehetett hozni mig le nem járt a büntetése, Kinek három kinek öt év. Csak azután lehetett haza hozni földi maradványait. Nos Ő mikor lebetegedett, munkára már nem volt alkalmas ezért bent hagyták őket a pavilonba a többi beteggel együtt. Persze voltak orvosok is akik hasonló „okok” miatt szintén rabok voltak, ők látták el őket jótanácsal, mivel sem orvosság sem műszerek nem voltak.

Többször is voltunk nála látogatóban, mindég azt mondta, hogy Ő már többé nem jön haza érzi hogy nem bírja ki a három (3) évet. Nagyon lefogyott, csak a csont meg a bőr volt már rajta. Szerencsére ekkor jött a nagy hír hogy „amnesztiát” kapnak a bebörtözött földművesek fokozatosan engedték őket haza. Először a betegetek utánna lassan a többit is. Persze mink idehaza erről nem tudtunk semmit, hiszen ha tudtunk volna róla akkor elmentünk volna érte.

Mivel szegény apánk már olyan gyenge volt hogy menni nem bírt, ezért két rendőr karonfogta a kofferral együtt, és kitétték a kapun kívül, majd ott hagyták. Az volt a szegénynek a szerencséje, hogy egy öreg fiákeres meglátta és oda ment hozzá megkérdezni hová akar menni. A kocsis tudta hogy rabságból engedték ki és azt is látta hogy nagyon beteg.

Apám nagyon kicsit tudott szerbül de megértette vele, azt hogy vigye el a vasútállomásra. Az öreg kocsis nagyon rendes volt fölsegítette a fiákerba és elvitte az állomásra. Még a jegyet is megvette Beográdig. Azután besegítette még a vonatba is. Alig akart pénz elfogadni apámtól mert mint mondta nagyon sajnálja azokat az embereket akiket ártatlanul elitéltek és még mellé beteg is. Barátságosan búcsúztak el egymástól.

Így jutott el Beográdig ott mikor ki kellett szállni, roskadozott nem birt menni, de egy néni sietett a segítségére és kísérette a kofferral együtt a vonatból, persze azután ő is ment a dolgára. Apám ott maradt a kofferon ülve. Amikor végere meglátott egy hordárt oda intette és megmagyarázta neki, hogy Ő nem bir menni de szeretne tovább utazni. A hordárnak nem kellett sokat magyarázni látta az azonnal mi a helyzet. Rögtön kerített egy targoncát, felültette apámat a kofferral együtt a targoncára, és félre tolt. Apám adott neki pénzt, a hordár pedig megvette a jegyet az Ujvidék - Szabadka vonatra. Persze kapott borraivalót is

apámtól mivel pénz az volt nálla. Amikor voltunk nálla látogatóban mindég hagyunk neki pénzt, amit akkor kapott el amikor kiengedték.
Így jutott el Adáig itt már ismerősök segítették fiákerra és így jutott el a nővére házáig egy esős decemberi vasárnap délelőtt.
Ezután még majd félévig nyomta az ágyat mire felépült valamire.

Ez volt röviden apánk sorsa ami a meghurcoltatásokat illeti, de itt azt is tudni kell hogy mikor elvitték apámat a rendőrök, utána másnap vagy harmadnap megjelentek a tanyán a végrehajtók. Föllettároztak mindent ami a tanyán volt lovakat, kocsit, teheneket, borjút, buzát, kukoricát, mindent elvittek, de ami legfontosabb volt számukra, az hogy konfiszkálták a tanyát, földet, a gazdasági felszereléssel együtt.
Így kezdték kialakítani az állami birtokot. A parasztoktól elvett földek egy központhoz lettek csatolva, az úgynevezett „Maksó tanyához”, persze a gazdát itt is elzavarták vagy elitelték, a vagyonától megfosztották.
Nekünk sem maradt semmink. Tanyát, földet, elvették, csak annyit engedtek meg hogy ott lakjunk ideglenesen ami a miénk volt.

Később mink ezt kérvényeztük hogy legalább a tanya megmaradjon, mivel nem volt városi házunk és nem volt hová mennünk. Ezt egy idő után meg is kaptuk három hold földel ötünkre egyenlő arányban. Itt tudnotok kell, hogy én még 49 januárjában elmentem dolgozni (tehát apám elhurcolása előtt) az akkori bicskagyárba, így én nem voltam kint a „konfiszkálás” idején. Gyári munkás voltam és a nagynénémnél laktam. Így tehát a semmiről kellett indulni, ami nekünk nagyon nehéz volt. Nem a munka volt a nehéz hanem az a megbélyezés, hogy „kulákok” voltunk, és ezt az évek hosszú során éreztették velünk. Éreztették, hogy nem közénk valók vagyunk, és hogy megbízhatatlanok vagyunk a „számukra”. Nekünk a „kulákoknak” kellett végezni a legpiszkosabb munkát amit más már nem akart megcsinálni, de ezt nekünk meg kellett csinálni.

Végig kellett játszani ezt az életet, mert nem volt más választásunk, nem volt mit enni, nem volt mit ránk venni, kényszerhelyzetben voltunk.

Ez volt a kommunizmus kezdete. „Sötétvörös terror” Talán az volt a szerencsénk hogy fiatalok voltunk és próbáltuk könnyen venni a dolgokat. Később hát valamelyest javult is a helyzet, összerázódtunk, beilleszkedtünk a rendszerbe, jöttek a fiatal generációk akik már másképp gondolkodtak és jó szakemberek kerültek ki közülük. Feljavult a termelés, a minőség is jobb lett a vállalatokba. De ugyanakkor elindult egy másik negatív folyamat a „Bürokrácia” ! No de ez már más téma.

Hogyan lettem Katona?

1944-et írtunk akkor. Gyönyörű napos idő volt október 8.-dika. Ekkor jöttek be az Oroszok a Tiszán kersztül Ada, Mohol, és Zentára egy napon. Mink akkor már ötödik éve éltünk a moholi földön egy nagy tanyán, mint ahogy már irtam is nektek.

Az Oroszok egész hónapban vonultak a moholi nagyúton és a topolyai nagyúton Topolya felé, közben járták a környékbeli tanyákat és a fáradt lovaikat cserélték ki pihentekre. Nekünk akkor nyolc lovunk volt és három csikó. Ez a létszám eleinte nem változott mert mindég hagytak másikat, agyonhajszolt fáradt vagy sánta lovat, a mieink helyébe. De később mikor már az „utánpotlás” ment azok már ráértek jobban. A hejbeli önkéntes partizánokkal akik ismerték a terepet azok vezették őket. Raboltak, fosztogattak. Ezek a partizánok berúgatták az oroszot aki olyankor már könnyen lövöldözött a levegőbe hogy megfélemlitse a lakosságot. Nagyon szerették az órát, a csizmát, de az aranyat sem vetették meg. A moholi nagyúton a „Lolin” féle tanyán táboroztak sokáig. Oda hordták össze a zsákmányt. Tehenet azért vitték el hogy legyen tej az üszöt a borjút, hogy legyen vágó jószág. Így éltek ők és martalócaik a környékbeli tanyákról. Gondolhatod hogy mi maradt a jószág állományból a környéken?
Mihozzánk is jöttek, volt mikor gyalog jöttek. (egy orosz két partizán) Két lovat befogtak a féderes kocsinkba utána kötek két törzskönyvezett üszöt, és pár zsák zabot földobtak a kocsira, majd „angolossan” távoztak. Na de hogy ne untassalak ezzel a lassú fosztogatással, mert ebből volt bőven, egy kicsit tovább megyek az idővel.

November elején a városban, így Adán, és Moholon is kidobolták (még akkor dobszóval hirdettek mindent közhírré) hogy 17-évestől 50 évesig Mindenki jelentkezzen a városháza udvarán katona kötelezettség és az újháza megvédése érdekében. Mink a tanyán elég későn hallottuk meg azoktól akik bemerészkedtek a városba. Tudni kell, hogy akkor nem csak az oroszok hanem a helybeliek is garázdálkodtak és veszélyes volt bemenni a városba. Amikor mink is megtudtuk, mi a helyzet, akkor összeült a család megvitatni a továbbiakat. Apánk azt mondta, bármilyen rendszer is lesz, a földet munkálni kell. A buza már el volt vetve amit akartunk, de a répa még a földbe volt, és a kukorica is talpon volt nagyon sok munka várt ránk de katonának is kellene menni, mert ha nem megyünk, könnyen a falmellé állítanak bennünket. A 90 lánca földön nagyon sok munka várt ránk. Mivel én is épp akkor töltöttem be a 17-ik életévemet mennem kellett volna „kiüzni az ellenséget a tájainkról”. Ekkor a legidősebb fivérem Árpád azt ajánlotta hogy osztdjünk meg. Ő elmegy, azért hogy valaki még is eleget tegyen a családból a katonai kötelességnek. Mink meg maradjunk idehaza földet művelni, és ne hagyjuk magukra szüleinket. Úgy is történt, az Árpád batyut kötött a hátára és elment. El is vitték őket azonnal. Mink meg maradtunk és dolgoztunk tovább. Nagyon nehéz napok vártak ránk. Lisztünk az volt lekészítve, disznót is birtunk még akkoriban vágni, de máshoz nem lehetett hozzájutni. A boltok mindenütt kifosztva álltak a tulajdonosokat vagy elvitték, vagy elmenekültek. Általános volt a nincsteleség, teljes volt a káosz.

Nem lehetett kapni sót, cukrot, gyufát, petróleumot, ami kellett volna a létszükséglethez.. Ekkor kezdtünk (zsír) mécsessel világítani, kovakő és acéllal csiheltük a tüzet, hogy be tudjunk gyújtani a fűzéshez és a fűtéshez, de ez mind nem volt elég megkezdtek a hajtóvadászatot azok a fiatalok után akik nem mentek el önként katonának. Fegyveres partizánok hol lóháton (4-5 lovas) vagy kocsival járták a tanyákat. Kerítették bennünket mind a bérgyilkosokat. Talán az volt a szerencsénk, hogy napközben nemigen jöttek a tanyára, ilyenkor a városiakat hajkászták hiszen ott is volt bújdosó bőven. A tanyákat éjszaka járták így nekünk is jobb volt, könnyebben tudtunk láthatatlanná válni a sötétség leple alatt. Nappal még a földet is munkáltuk. Jöttek hozzánk, ki Moholról, ki a környékből, a régi munkássaink törték a kukoricát, (persze résziből mert a pengőnek már akkor nem volt értéke) Én meg (öcsém) a Laci az ökrökkel hordtuk a kukoricát a góréba, utánna pedig hordtuk a szarat. No de nem a munkáról akarok írni.

Az az igazság hogy ez nem ilyen símán zajlott le mint ahogy ennyi év után leirom.

Nagyon sokszor kellett lelépni a szekérről ha a távolban megláttuk a lovasokat vagy város kocsiját mert a fegyverek mindég kilátszottak a kocsiból, és a napfényben pedig csillogtak. Ilyenkor mindég eltűntünk vagy a kukoricásba vagy szárkúpokba persze az éjszakák voltak a legnehezebbek. A szobába nem mertünk aludni mert onnan nehéz lett volna lelépni csak az istállóba. Onnan már könnyen kiléptünk a szalmakazlakhoz vagy a szárkúpokhoz. No-meg volt két hatalmas nagy fehér kutyanak azok már jó előre jelezték a veszélyt.

A Bújdosó magyarok életét éltük egész egy esztendeig. Nem tudtak tólunk mert „ők” a katonaosztályt meg sem nyitották. Nem tudhatták ki hol van, sokan Magyarországon voltak, mások elestek a frontokon, de sokan bújdosnak, így csak azokat tudták befogni akiket elkaptak a hajtóvadászatokon, vagy akit valaki feljelentett. Erre a sorsra jutottunk mink is, a korsó addig járt a kútra hogy összetört.

Ez már 1945 decemberében történt pontosan nem tudom de 17 vagy 18.-ka volt.

Hideg téli éjszaka volt, vagy húsz centis hó esett az előző nap. Hároman aludtunk az istállóban. Laci, Én, meg egy moholi juhász aki nálunk telettette a birkáit. Ő már negyven éven felül volt. (Ja nem irtam meg hogy nem rukkoltatták be az embereket 50 évig csak jelenkezni kellett a nyilvántartás miatt a rukkoltatás 15- től 27 beligi történt) Tehát ez a bácsi már nem volt katona köteles. Nos az igazak állmát aludtuk a friss szalmán pokrócba csavarodva, mikor hirtelen kutya ugatásra ébredtünk, de akkor már nagyon fogtak valakiket. Hangokat hallottunk. Lassan kilestünk az ajtón, de már akkor négy alak ott állt a ház előtt. Nem tudtunk kiugrani, mert holdvilágos éjszaka volt a hó is világított. Ezidőre már apánk is kijött a szobából, halljuk hogy nevünkről keresnek minket. Nem volt mit tenni apámnak hát

bejöttek az istállóba lelepleztek bennünket. Két partizán volt. A másik kettő szintén fogój volt ezek fiatalabbak voltak nálunk nem voltak még katona kötelessék, de valami feketézésbe meg csempészésbe keveredtek. Őket mint bűnözőket fogták el. (az egyik Kemény a másik Gyurcsik nevezetű volt) valószínű ők adtak fel bennünket.

Szegény anyám könnyezve csomagolta be a kenyeret, szalonnát, a hátizsákba és már indulni is kellett a csikorgós hideg éjszakában. Az volt az elfogásunk tragikomédiája, hogy az öreg juhász sem tudta igazolni magát (nem volt nála igazolvány) így őtet is elindították velünk együtt, de mivel nem volt kint más lábbelije csak a krumpla, így abba indították el a nagy hóba. Mikor kiértünk a kisútra az egyik megsajnálta az öreget és vissza küldte azzal hogy máskor tartsa magánál az igazolványát. Mink pedig megindultunk kifelé, a mai „7- juli” állami birtok felé. Még három név volt náluk felírva azokat kellett volna alkapni, de azok szerencsére ügyesebbek voltak mert nem találták meg őket. Azután átvágtunk a moholi nagyútra (persze gyalog) mire megvirradt. Leértünk az orom alá. Onnan légvonalba Péterrévének indultunk. Reggel nyolc óra felé értünk Péterrévére. Éppen piac volt, és minket pedig ott hajtottak végig a nagyutcán. Az emberek suttozták hogy már megint elfogtak valakiket. Tudták hogy bújdosók vagyunk. Behajtottak bennünket a rendőrlaktanyába egy kicsit pihentünk azután fát vágattak velünk. Két óra után megint két fegyveres kíséretében megindultunk tovább Becse felé. Már sötétedett mikor Becsére értünk. Először egy katonai laktanya félébe vezettek bennünket, de sok várakozás után mivel nem vettek át bennünket az akkori rendőrségre vittek bennünket.

Igen. Nem vettek át bennünket ami természetes volt mert akkor már régen vége volt a háborúnak. A rendőrségen kihallgattak bennünket. Zaklattak, sértegettek bennünket az állandó kérdéseikkel, hogy miért nem mentünk el önként katonának, ordítottak ránk, hogy dezertőrök vagyunk és a haza ellenségei. Fizikailag azonban nem bántalmaztak bennünket. Utánna kikísértek bennünket az udvarra, ahol a börtön volt, betuszkoltak bennünket egy cellába ahol rács volt az ablakon de üveg az nem volt, mert be volt törve. Rettenetes hideg éjszka volt. Egy hosszú „priccs” volt faltól falig, de csak a deszkák voltak benne, se szalmazsák, se pokróc nem volt. Néha összekuporodtunk a deszkákon, mert nagyon ki voltunk merülve. 15-20 percnél többet nem tudtunk aludni mert már akkor rezgett az ember mint a kocsonya. Le-föl szaladoztunk egymást kerülgetve a szűk helyiségbe hogy túléljük az első nagyon hideg börtön éjszakánkat.

Sajnos utánna következett a többi. Igaz hogy később, három négy nap múlva kissé enyhült az idő ami részünkre már kedvező volt. Néha tizen vagy tizenketten is voltunk a cellába. Volt akit részegen hoztak be azért mert szidta Titót meg a rendszert, és ezeket vitték tovább de volt akit másnap kiengedtek. No de a továbbiakat majd legközelebb...

Már vagy két hete voltunk a becsei börtönbe, kezdtük megszokni a kényszermunkát. Minden nap favágás, fa hasigatás, és közben hordtuk az irodákba az aprított fát, hogy meleg legyen nekik. Ennek ellenére a mi cellánkba nem volt szabad begyűjtani. Mind ezek mellett még, minden nap az iroda takarítás és a felmosás is a mienk volt így teltek napjaink.

Egyik napon nagytakarítást kellett kezdeni az udvarba, Ugyan is a börtön végébe és a fáskamra között hatalmas rakás szemét volt. Isten tudja már hány éve nem lett kihordva az a szemét. A rendőrök kerítették egy kocsist, jó két lóval és stráf kocsival (mert akkor még nem volt „spediter”) és nekikezdtünk a szeméthordásnak mi hárman; A Laci, Én, meg egy becsei fiatal ember, ha jól emlékszem Kónya Gyurkának hívták. Ez a Gyurka akkor már 30 év körül lehetett. Az volt a „bűne” hogy magyar katona volt, és úgy szökött haza át a határon (azelőtt hadifogságban volt) Ezek itt elkapták és visszadozták, de ő újra haza szökött majd ezek ismét elkapták és be tették közénk. Számunkra ez a kálvária érthető is volt részéről mert két családja és felesége volt neki idehaza. Nos mi hároman megkezdtük a szemét hordást mikor megraktuk a kocsit akkor a kocsissal, én meg a Laci mehettünk ki a városon keresztül a szemét telepig lerakni a szemetet. Akár meg is szökehattünk volna, de mink már akkor nem akartunk. Vártuk hogy rendes úton engedjenek haza bennünket.

Meg kell említenem hogy a felhallmozott szemét tele volt dobálva mindennel, volt ott konzerv doboz, bicikli váz, lánc darabok, csődarabok stb. Az volt a parancs, hogy csak a szemetet és a trágyát dobjuk a kocsira, a vasakat pedig a már eltisztított helyre a fal mellé a sarokba

dobáljuk. Mikor az utolját dobáltuk már, valahogyan csak felkerült egy csôdarab féle, legalább is én annak néztem. (csôdarab aminek a két vége menetessen le volt zárva) A kocsis ott állt a lovak faránál és még ránk is szólt hogy, mondtam hogy ne dobjátok fel a vasat azzal megfogta és ledobta a többi vasak közé. Közvetlen a Gyurka mellé. Ekkor történt a tragédia, ugyan is a csôdarab nem más volt, mint egy nagyon régi kézigránát. Hatalmas robbanás, és mégnagyobb füst keletkezett, én éreztem egy erős ütést a combomon, eldobtam a lapátot és bementem a nyitott börtönajtón a priccstre leültem, de már akkor vagy 10 rendôr szaladt ijedve ki az irodákból. Nem tudták hogy mi történt. Utánna kettô bejött hozzám karonfogtak és vezettek ki de már akkor éreztem, hogy a bakancsom tele van vérral és a nadrág szára tiszta vér. Ekkor láttam, hogy Laci is vezeti egy rendôr. Ő a zsebkendôjét szorítja az arcához, a kezén a könyökéig folyik a vér. Tehát nem volt kétséges, hogy ő az arcán sebesült meg. Láttam hogy az ujjai közt folyik a vér, de a Gyurkát nem láttam sehohol.

A nagy zûrzavarban minket két rendôr kivezetett az utcára. Azt mondták nem messze van egy orvos oda megyünk. Ugy is volt, csak hiába zörgettek a rendôrök nem jelentkezett senki. Az egyik szomszéd elô jött és az mondta hogy az orvos nincs otthon, mert betegnél van. Nem volt mit tenni vissza mentünk, bár akkor már kezdett a lábam erőssen merevedni és sajgott. Mikor visszaértünk már ott volt egy öreg 5 tonnás teherkocsi amire szalmát dobtak arra kellett felszállnunk illetve segítettek föl bennünket. Itt fônnt láttuk meg hogy Gyurka már fônnt van a szalmán, de nem volt észnél, csak hörgött de még élt. Elvittek bennünket abba az egészségház félébe ami ott van a parkba (ligetbe) a mai benzinkúttal szembe. Minket felsegítettek az emeletre ott bekötöztek bennünket. A Gyurkát meg a teherkocsin kötözték be. Ő szegény a hátába kapta a szilánkok tömegét. Összeroncsolta a tüdejét. Életveszélyes állapotban volt. Azután megindítottak bennünket Zentára a kórházba. Képzelve lehet az akkori nagy kövekkel kirakott kopott kövesúton hajtani teherautót, hogy az menyire rázott? Még az egészséges ember is bele betegedett volna. Én ültem a szalmán a Laci meg állt, ő csak egy kis szilánkot kapott az arcába. Föl sem vette a dolgot, Mikor Moholon mentünk keresztül, a Laci meglátta az utcán menni apánkat meg az egyik nagybátyánkat, mindjárt integetett is nekik, de ôk nem ismerték meg mert be volt fáslizva a feje. Nem gondolhatták, hiszen ôk nem tudtak rólunk hogy hol vagyunk, hová vittek el bennünket.

Mikor Zentára érünk amíg a Gyurkát vették le a kocsiról addig mi beszélünk a sofförrel aki jól beszélt magyarul, és mondta hogy ha akarunk üzeni Moholra ő szivessen megteszi hogy segíthet rajtunk. Ekkor a Laci írt egy kis cédulát amit a sofförtől kapott, és megírta hogy itt vagyunk Zentán a kórházba és megvagyunk sebesülve. A sofförnek mondtuk azt is, hogy álljon meg a templom elôtt és a szembenlévô házba adja be. Szerencsénkre az ember meg is tette. Elbûcsúzva a sofförtől mink ketten bevonultunk a kórházba. Persze engem a Laci vezetett mert már akkor nem hajlott a lábam. Ekkor már este volt a fôorvos nem volt bent a nôvér vett át bennünket és a két rendôr akik utánnunk jöttek az ágyig kísérték bennünket, de azután otthagytak minket.

A kórház tele volt betegekkel és sebesültekkel.. A könnyebb betegeket kettôt is tettek egy ágyba. Nekünk mind sebesülteknek egy egy ágyat kaptunk. A Gyurka szegény nem jött észhez. Hajnal 4 óráig hörgött még, azután elcsendesedett. Meghalt! Reggel jött a fôorvos és mikor megtudta hogy ott vagyunk elkezdett ordibálni hogy mit akarunk mink itt nem kell az ő kórházába börtöntöltelék, van ôneki így is elég baja. Nincs orvosság nincs kötszer, nincs mit enni, stb. De nem merték kitenni a szûrûnket mert a rendôrségi papír alá volt írva hogy a kórház át vett bennünket.

Másnap már megérkezett apám is látogatóba. Hozott egy kis enivalót amire nagy szükségünk volt mert ki voltunk éhezve.

Elmeséltük apánknak a történeteket, de azért megkértük hogy nyugtatssa meg aggódó anyánkat, hogy nem vagyunk élteveszélyben. Bizzunk abban, hogy ha a kórházból kiengednek bennünket talán haza mehetünk, De nem így történt. Ôt napig voltunk a kórházba de minden reggel azzal jött be a fôorvos, hogy még mindég itt vagyunk? Meg hogy ki fog dobálni bennünket az utcára ha másnap itt talál bennünket. Ordított ránk, hogy ő katonaszökevényeket nem gyógyít és nem etet. De azt is észre vettük, hogy másokkal is ugyanígy kiabált, így azután nem vettük figyelembe többé.

A Lacinak még az elsô nap levették a kötést a fejrôl, egy ápolónô mivel az ő sebe nem vérzett, de az én lábomat meg sem nézték.

A kötés rádagadt a combomra. Nem birtam sem emelni a lábomat sem rálépni. Nem cseréltek

kötést, de a seb se nem lett fertőtlenítve. Attól tartottam hogy fertőzést kapok vagy vérmérgezést és oda a lábam, vagy akár jómagam is. De ki törődött akkor azzal?

Hatodik napon délután 2 óra körül megjelent két rendőr, fölszólítottak bennünket, hogy öltözzünk fel mert azonnal indulunk. Így is történt, engem karonfogtak és kivezettek a kórház elé, ahol már várt a rabszállító, ami akkor még lovasfogat volt még az is. Beültünk a két rendőr között a kocsiba és a zentai városházára vittek bennünket. Ott kihallgattak bennünket utána a zentai börtönbe vittek éjszakázni bennünket. A cella tele volt különböző rabokkal, alig birtunk bemenni a fülkébe, de amikor látták hogy sebesültek vagyunk, akkor szoritottak helyet a priccsen ahol éjszakáztunk. Másnap reggel megint megjelent két rendőr és minket kiszólítottak. Engem karonfogtak és újra betuszkoltak a rabszállítóba. Akkor is nagyon hideg idő volt aprószemű hó esett. Innen kivittek bennünket a vasút állomásra és jó sok várakozás után felültettek a vonatra, persze a két rendőr kíséretében. Délután értünk Becsére, vissza oda ahonnan elindultunk. A becsei állomáson újra rabszállító kocsiba raktak bennünket és vittek oda vissza ahonnan elindultunk egy héttel ezelőtt a becsei rendőrségre. A rendőrpárancsnok nem volt ott mert elutazott Ujvidékre, így a helyettes vett át bennünket. Ez rendes volt mert nem rakott bennünket a cellába, hanem meg engedte hogy az irodába a kályha mellett töltsük az éjszakát. Leterítettük a nagykabátot és azon aludtunk a padlón. Másnap mivel a helyettes parancsnok nem tudott kapcsolatot teremteni a főnökével, kiírt egy kézzel írott papírt, hogy mehetünk haza, de otthon jelenkezzünk a katonaügysztyálon. A Laci segítségével kivánszorogtunk a rendőrségről.

Nem messze volt a templom, és az mellett voltak mindég várakozó fiákeresek egyet megfogadtunk, majd beültünk a fiákerba és haza hozattuk magunkat Moholra. Mivel pénzünk volt elegendő nálunk, ezzel nem volt probléma. Moholon az egyik nagybátyám éppen bennt volt kocsival mindjárt fölajánlotta hogy menjünk ki vele kivisz bennünket a szüleinkhez. Mondanom sem kell hogy a fájós lábam ellenére, ezt a válltozatot választottuk.

Az örömteljes találkozás után, másnap apám azonnal az orvoshoz vitt. Végre lecserélték a kötést ami már bűzlött a gennytől. Utána kaptam egy görbe botot azzal jártam egy hónapig azután jelenkeztünk a katonaügysztyálon és csak a nyár elején mentünk sorozatra, és csak utána december 1-én rukkoltam be. Röviden így történt, és így lettem annak a hazának a honvédje, aki az idő alatt „elkonfisztkálta” valóságunkat.

írta Raffai Zoltán
a HUNSOR szerkesztője